

ВУЗФ

Университет
по финанси, бизнес
и предприемачество

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р ик. н. Велчо Георгиев Стоянов

Относно: присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, научна област на висше образование 3., „Социални, стопански и правни науки“ на Орлин Цанков Пенев, докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“, докторант към катедра „Застраховане и осигуряване“ при Висшето училище по застраховане и финанси, с тема на дисертационния труд „Управление на агрегирания застрахователен портфейл на общозастрахователното дружество /по примера на ЗАД „Алианц България“/. Научен ръководител проф. д-р Радослав Габровски

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Със Заповед №110/31.05.2019г. на Ректора на ВУЗФ доц. д-р Григорий Вазов съм определен за член на Научното жури със задълженията на рецензент по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „Управление на агрегирания застрахователен портфейл на общозастрахователното дружество /по примера на ЗАД „Алианц България“/ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. „Икономика“. Авторът на докторския труд е Орлин Цанков Пенев, с научен ръководител проф. д-р Радослав Габровски, преподавател във ВУЗФ, катедра „Застраховане и осигуряване“.

Докторантът е изпълнил изцяло и в срок своя индивидуален план, което е основание да бъде законосъобразно отчислен с право на публична защита.

Представените от докторант Пенев материали напълно отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на ВУЗФ. Съпътстващите дисертацията материали са автореферат в обем на 81 стр. и публикациите, свързани с темата на докторския труд, а именно:

а) „Управлението на агрирания застрахователен портфейл на общозастрахователното дружество“;

б) „Качествените параметри на агрегирания застрахователен портфейл: генезис, рискови аспекти и възможни управленски решения в общото застраховане“.

в) „Генеративен потенциал на агрегирания застрахователен портфейл на застрахователното дружество: концептуални аспекти и индикатори“, представляващ част от сборник с публикувани доклади от Националната кръгла маса, проведена в СА „Д.А. Ценов“ – Свищов, а първите две публикации са отпечатани в академични издания в гр. София.

Очевидно и безспорно е, че докторант Пенев е представил всички необходими документи, съгласно официалните законови изисквания в страната.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Докторант Орлин Цанков Пенев е роден на 6 март 1956г. в гр. Бургас. Семейство с три деца. Средно образование е завършил в Математическа гимназия със специалност “Компютърен оператор”, а више образование в Техническият университет гр. Варна с магистърска степен “Инженер по корабни двигатели”, както и Бургаски свободен университет с магистърска степен “Финанси”. Следователно, образователното направление на кандидата е математически-компютърно, инженерно-корабно и на финала – финансово-икономическо. Впоследствие е участвал в 6 специализации в различни образователни институции в страната и чужбина.

В кариерното си развитие докторант Пенев е заемал различни, главно висши ръководни позиции в застрахователния сектор повече от 30 години (което е рядко явление в бизнес практиката), като Председател на УС на НББАЗ (2012–2019г.), Председател на УС на АБЗ (2008-2011 г.), Изпълнителен директор на ЗАД „Алианс България“ (от 2001г. до момента), Изпълнителен директор на ЗАД „Енергия“, Главен оперативен директор на „Алианс България Холдинг“. След завършването на академичната специалност „Финанси“ разработва своя дисертационен труд, който обсъждаме в настоящата процедура.

Широката професионална подготовка и интересният професионален опит на докторант Пенев правят докторантската програма логическо продължение в кариерното му развитие, с което той легитимира своя професионален потенциал и научни интереси.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените проблеми

В увода на дисертацията се изтъква, че „съвременното застраховане е много по сложно от преди“, което е безспорен факт. Обаче тази сложност не е свързана само със застраховането. Тя е характерна в момента за почти целия свят, както чрез ежедневните “Фалшиви новини”, така и чрез т. нар. „Сблъсък на цивилизациите“ (по С.Хъниктън”) и други аналогични фактори, имайки предвид срещата се антикултура и антидемократия (съгласно П.Бюканан, който озаглавява своята книга “Смъртта на запада”).

Безспорно е, че от 1990 г. САЩ вървят по пътя към Новия световен ред (НСР), сътворен от тайните общества. Именно при този НСР, който провокира Истанбулската конвенция, която ние въпреки, че официално не приехме, започна да се прилага и у нас, и вероятно ще ни принудят в бъдеще да я приемем.

Всички тези и другите аналогични техни действия, които са част от и израз на НСР, поставят въпроса: дали те не са съществени фактори, които правят съвременното застраховане още по-сложно и комплицирано от преди. Смятаме, че „Да“!

Може би следва да допълним, че бъдещето и неговия характер, ще зависи главно от това, дали НСР, начело със САЩ, ще се справят и с държавите от БРИКС, начело с Китай и Русия?

Въпросът е, щом глобалните отношения стават все по-сложни и по-напрегнати не оказват ли те влияние и въздействие върху развитието на застраховането?

Възникването на тези въпроси произтичат от факта, че дисертационният труд е актуално, обществено значимо и завършено изследване, с конкретни научно-теоретични и приложни резултати за застрахователната практика.

4. Познание на проблематиката и методиката на изследване

Към посочените актуални проблеми и познанието за третираната тематика и проблематика е налице позитивно отношение, което се констатира както в протокола от окончателното обсъждане на дисертационния труд в подготовката за публичната защита, така и от мен като рецензент.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Смятаме, че тази част е най-съществената в рецензията, поради което ще ѝ обърнем по-сериозно внимание.

Във въведението основателно се изтъква и подчертава „актуалността на изследването”. Посочва се, че „агрегиращия застрахователен портфейл е солидна база, върху която се осъществяват всички функции и дейности, определящи финансовата стабилност на застрахователните дружества като цяло” (стр.7). Изтъква се и се обосновава „актуалността на изследването на портфейлната теория и портфейлния мениджмънт в застраховането”.

Счита се, че „основната цел на настоящата разработка е: на базата на задълбочени предварителни проучвания, изследвания, многостранни анализи и оценки, да се направи опит за формулирането на методология и теоретико-практически алгоритъм (модел) за управление на агрегиращия застрахователен портфейл” (стр.8-9), като се поставят и две подцели с теоретичен и практико-приложен характер.

Обосновава се както обектът, така и предметът на изследването. Посочва се, че „основната изследователска теза се свежда до: агрегиращия застрахователен портфейлен мениджмънт, основаващ се на научно-обосновани, теоретико-практически подходи, методи и аналитичен оценъчен инструментариум и алгоритми” (стр.9). Впрочем тази обща теза се подкрепя и прецизира от определени авторски твърдения и подтези (стр.9), които са три на брой, задълбочено и аргументирано обосновани на стр.10.

Към края на въведението са формулирани и 9 основни задачи (стр.10-11). Изтъква се, че „представените и формулирани задачи могат да се разглеждат и като задачи на портфейлния риск мениджмънт, който основателно започва да се налага в застрахователния бизнес” (стр.11).

Подчертава се, че методологично-информационната база включва две основни направления:

- теоретико-методологична база;
- емпирично-аналитична информационна база.

Във въведението е посочена структурата на дисертационния труд с впечатляващ обем от 323 страници, какъвто до този момент не ми е попадал за рецензиране.

В структурно отношение дисертацията на докторант Пенев се състои от три глави, а именно:

Глава първа: Теоретико-концептуални основи на агрегирания корпоративен застрахователен портфейл и на неговото управление (67 стр.);

Глава втора: Динамичен мултикритериален управленски анализ и оценка на профила на агрегирания портфейл на ЗАД „Алианц България“ (136 стр);

Глава трета: Индентифициране на възможни политики и мерки за оптимизиране на управлението на застрахователния портфейл на ЗАД „Алианц България“ (79 стр).

Първата глава е теоретична и включва една таблица и пет фигури. В нея проблемите се изясняват задълбочено и на солидна теоретична основа. Главно в нея се изследват и анализират различните подходи и методи, свързани със застрахователния портфейл, а също така се изтъкват и обосновават начините и възможностите за подобряване и усъвършенстване управлението на агрегирания застрахователен портфейл въобще, но в рамките и по примера на общо-застрахователното дружество ЗАД „Алианц България“.

Теоретичната първа глава е разработена със следната структура:

1.1. Въведение в проблематиката

1.2. Концептуална рамка и алгоритъм на управлението на агрегирания застрахователен портфейл.

1.3. Съвременни теоретични и управленски аспекти на генезиса и индентифициране на същностните характеристики на застрахователния портфейл.

1.4. Типологизация и класификация на корпоративните застрахователни портфейли.

1.5. Организационно-управленски функции и значимост на агрегирания застрахователен портфейл с параметрите на пазарната среда.

1.6. Връзки и взаимоотношения на застрахователния портфейл с параметрите на пазарната среда.

1.7. Особенности на информационното осигуряване на застрахователните портфейли.

Изводи и обобщения.

Всички тези форми, средства и параметри на застрахователния портфейл обстоятелствено са изяснени и обосновани за евентуалното им приложение в практиката. С други думи, първата глава е сериозно, фундаментално теоретично изложение, което съдържа и определени оригинални приноси моменти. Те са аргументирано обособени в „Изводите и обобщенията“ на Глава първа (стр.81-83), на брой десет, някои от тях са обосновани и оригинални, имат и ясен приносен характер. Те са общо седем на брой и са отразени на последните две страници на дисертационния труд и в автореферата. Същите са напълно потвърдени и при финалното обсъждане на дисертационния труд.

Споделихме впечатлението си за приносните моменти тук, тъй като те се съдържат главно в Първа глава.

Втората глава е озаглавена „Динамичен мултикритериален управленски анализ и оценка на профила на агрегирания портфейл на ЗАД „Алианц България“. В нея задълбочено и професионално се анализира състоянието на ЗАД „Алианц България“ чрез 31 таблици за периода от 2012 г. до 2016 г. Направен е богат и подробен анализ на дейността и профила на агрегирания портфейл на компанията на солидна професионална основа през предходния 5 годишен период 2012-2016 г.

Втората глава е най-голямата -125страници, като в изводите и обобщенията с основание се твърди, че ”Извършеният...динамичен мултикритериален управленски анализ разкрива в много направления и аспекти характеристиките, параметрите и общия профил на агрегирания застрахователен портфейл на ЗАД „Алианц България“ (стр.213). Изтъкнатите позитивни резултати на тази част от работата са обособени и характеризирани в 14 на брой вида (вкл. и някои подвидове), които са приемливи и доказани по подходящ начин от докторанта и ги споделяме.

Третата глава е „Индентифициране на възможни политики и мерки за оптимизиране управлението на застрахователния портфейл на ЗАД „Алианц България“ (е в обем 80стр.).

Впрочем, индентифицирането на възможните политики и мерки за оптимизирането на застрахователния портфейл на ЗАД „Алианц България“ пространно се обособяват в нейната заключителна част “Изводи и обобщения”, които също са добре обосновани, аргументирани и характеризирани в 9 направления, които с основание приемаме.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

От досегашната характеристика и оценка на дисертационния труд е очевидно, че в качеството ми на рецензент те са позитивни. Пред мен обаче възникват следните въпроси, които бих искал да поставя на докторанта, а именно:

а) активирането на банковото участие в застрахователното дело не означава ли, че и те започват да осъществяват самостоятелна застрахователна дейност?

б) тъй като основата на изследването на дисертационния труд е ЗАД „Алианц България“ и на него във втора глава при анализа му са отделени над 120 страници, като, че ли ЗАД „Алианц България“ не бива да се поставя в скоби дори и в заглавието.

в) като че ли не става много ясно какви са взаимоотношенията между ЗАД „Алианц България“ и някои утвърдени на пазара германски застрахователни дружества! ЗАД „Алианц България“ с германско участие ли е?

Както е известно светът е в екологична криза, но като че ли и обществените отношения се усложняват. Дали всичко това не засилва, обогатява и оскъпява застрахователните услуги?

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Безспорно е, че основа на дисертационния труд на докторант Пенев е „Управлението на агрегирания застрахователен портфейл на общо-застрахователното дружество ЗАД „Алианц България“, обаче тази тематика и проблематика едва ли не е актуална и за други застрахователни дружества, които изпълняват аналогична функция. Освен това е безспорно, че разработката на

докторант Пенев има както теоретико-концептуална, така и практико-приложна тематика и проблематика, задълбочено познавани и компетентно разработени от докторанта. Те са от полза и значение както за застрахователната наука, така и за застрахователния мениджмънт.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Депозираните три публикации от докторант Пенев са по същество израз и проявление на неговия дисертационен труд и щом оценките за него са доминиращо позитивни, аналогично позитивна е и оценката ми за публикациите му. Когато дисертациите се защитаваха пред многобройни научни съвети, тяхната цел беше да се представят на всички членове, за да не се отпечатват и разпространяват обемните дисертации в големи мащаби. Относно автореферата на докторант Пенев, смятаме, че той пълно и обективно възпроизвежда в синтезиран вид съдържателната структура, основните изводи, резултати и практико-приложни качества на дисертационния труд.

Освен това в дисертационния труд е налице т.10, която изисква да се прецени личното участие на докторанта. По принцип дисертацията по същество е негово лично дело и продукт. Ако се установи, че това не е така се носи отговорност. Аз нямам информация за подобно нещо, но в края на дисертацията Пенев е подписал декларация, че неговият дисертационен труд „е изцяло авторски продукт и в неговото разработване не са ползвани в нарушение на авторските им права чужди публикации и разработки”. Освен това смятаме, че ние рецензентите би трябвало да даваме препоръки за бъдещо ползване на дисертационните приноси и резултати от научните работници и практиците.

Заключение

Заключителното ми становище е, че дисертационният труд на докторант Орлин Пенев съдържа научно-приложни резултати, които представляват определен принос в застрахователната наука и практика, и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за прилагането му. Дисертационният труд показва и доказва, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания, професионални умения и компетентности по професионално направление 3.8 „Икономика“, като демонстрира научно-изследователски качества и практико-приложни умения в теоретико-практичен аспект.

Поради гореизложеното, убедително давам своята положителна оценка за осъщественото изследване, представено в рецензията дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, на чието основание предлагам на почитаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Орлин Пенев, в научната област на висше образование „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8. „Икономика“.

Рецензент:

(проф.д-р ик.н. Велчо Стоянов)

София, 30.06.2019 г.